

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 24ης Σεπτεμβρίου 1996 *

Στην υπόθεση T-485/93,

Société Louis Dreyfus et Cie, εταιρία γαλλικού δικαίου με έδρα το Παρίσι, εκπροσωπούμενη από τον Robert Saint-Esteben, δικηγόρο Παρισιού, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Aloyse May, 31, Grand-rue,

προσφεύγουσα-ενάγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τη Marie-José Jonezy, νομικό σύμβουλο, τον Nicholas Khan, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση από τον Berend Jan Drijber, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής-εναγομένης,

που έχει ως αντικείμενο, πρώτον, αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής της 1ης Απριλίου 1993, αποδέκτης της οποίας ήταν η Vnesheconombank, και, δεύτερον, αίτημα αποκαταστάσεως της υλικής ζημίας και ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που ισχυρίζεται ότι υπέστη η προσφεύγουσα-ενάγουσα,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. P. Briët, Πρόεδρο, B. Vesterdorf και A. Potocki, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 25ης Απριλίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

1 Το Συμβούλιο, έχοντας διαπιστώσει την ανάγκη παροχής επισιτιστικής και ιατρικής βοήθειας στη Σοβιετική Ένωση και στις Δημοκρατίες της, εξέδωσε στις 16 Δεκεμβρίου 1991 την απόφαση 91/658/ΕΟΚ, για τη χορήγηση μεσοπρόθεσμου δανείου στη Σοβιετική Ένωση και τις Δημοκρατίες της (ΕΕ L 362, σ. 89, στο εξής: απόφαση 91/658), η οποία ορίζει τα εξής:

«Άρθρο 1

1. Η Κοινότητα χορηγεί στην ΕΣΣΔ και τις Δημοκρατίες της μεσοπρόθεσμο δάνειο ύψους 1 250 εκατομμυρίων ECU κατ' ανώτατο όριο σε κεφάλαιο, σε τρεις διαδοχικές δόσεις, ανώτατης διάρκειας τριών ετών, προκειμένου να επιτρέψει την εισαγωγή γεωργικών προϊόντων, ειδών διατροφής και ιατρικού υλικού (...).

Άρθρο 2

Για τους σκοπούς του άρθρου 1, η Επιτροπή εξουσιοδοτείται να δανειστεί, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, τους αναγκαίους πόρους που τίθενται στη διάθεση της ΕΣΣΔ και των Δημοκρατιών της υπό μορφή δανείου.

Άρθρο 3

Η Επιτροπή διαχειρίζεται το δάνειο που αναφέρεται στο άρθρο 2.

Άρθρο 4

1. Η Επιτροπή εξουσιοδοτείται να οριστικοποιήσει, μαζί με τις αρχές της ΕΣΣΔ και των Δημοκρατιών της, (...) τους οικονομικούς και χρηματοπιστωτικούς όρους που συνοδεύουν τη χορήγηση του δανείου καθώς και τους κανόνες για τη διάθεση των κεφαλαίων και τις αναγκαίες εγγυήσεις για να εξασφαλιστεί η αποπληρωμή του δανείου.

(...)

3. Οι εισαγωγές προϊόντων των οποίων η χρηματοδότηση εξασφαλίζεται από το δάνειο θα γίνονται με τις τιμές που ισχύουν στη διεθνή αγορά. Ο ελεύθερος ανταγωνισμός πρέπει να είναι εξασφαλισμένος για την αγορά και την παράδοση των προϊόντων που πρέπει να ανταποκρίνονται στα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα.»

2 Στις 9 Ιουλίου 1992 η Επιτροπή εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1897/92, για τον καθορισμό των λεπτομερών κανόνων σχετικά με τη χορήγηση μεσοπρόθεσμου δανείου στη Σοβιετική Ένωση και στις Δημοκρατίες της (ΕΕ L 191, σ. 22, στο εξής: κανονισμός 1897/92), ο οποίος ορίζει τα εξής:

«Άρθρο 2

Τα δάνεια χορηγούνται επί τη βάσει συμφωνιών που συνάπτονται μεταξύ των Δημοκρατιών και της Επιτροπής, η οποία συμπεριλαμβάνει στους όρους καταβολής του δανείου τις απαιτήσεις που ορίζονται στα άρθρα 3 έως 7.

(...)

Άρθρο 4

1. Με τα δάνεια χρηματοδοτούνται μόνον η αγορά και η προμήθεια που αποτελούν αντικείμενο συμβάσεων οι οποίες έχουν αναγνωρισθεί από την Επιτροπή ως σύμμορφες με τις διατάξεις της απόφασης 91/658/ΕΟΚ καθώς επίσης και με τις διατάξεις των συμφωνιών οι οποίες αναφέρονται στο ως άνω άρθρο 2.

2. Οι συμβάσεις υποβάλλονται στην Επιτροπή για αναγνώριση εκ μέρους των Δημοκρατιών ή εκ μέρους των εντεταλμένων οικονομικών εκπροσώπων τους.

Άρθρο 5

Η αναγνώριση που αναφέρεται στο άρθρο 4 παραχωρείται μόνον εφόσον πληρούνται, μεταξύ άλλων, οι όροι που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

1) Η σύμβαση έχει συναφθεί βάσει διαδικασίας με την οποία εξασφαλίζεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός (...).

2) Η σύμβαση προσφέρει τους ευνοϊκότερους όρους αγοράς σε σχέση με την τιμή η οποία ισχύει κανονικά στις διεθνείς αγορές.»

- 3 Στις 9 Δεκεμβρίου 1992 η ΕΟΚ, η Ρωσική Ομοσπονδία και ο οικονομικός εκπρόσωπός της, η Vnesheconombank (στο εξής: VEB), υπέγραψαν, σύμφωνα με τον κανονισμό 1897/92, ένα Memorandum of Understanding (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο), βάσει του οποίου η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα χορηγούσε στη Ρωσία το προβλεπόμενο από την απόφαση 91/658 δάνειο. Έτσι, προβλέφθηκε ότι η ΕΟΚ ως δανειστής θα χορηγούσε στη VEB, τον δανειολήπτη, υπό την εγγύηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας, μεσοπρόθεσμο δάνειο 349 εκατομμυρίων ECU για ανώτατη διάρκεια τριών ετών. Η συμφωνία-πλαίσιο ορίζει τα εξής:

«6. Το ποσό του δανείου, αφού αφαιρεθούν οι προμήθειες και τα έξοδα της ΕΟΚ, θα καταβληθεί στον δανειολήπτη και θα χρησιμοποιηθεί, σύμφωνα με τις ρήτρες και τους όρους της σύμβασής του δανείου, αποκλειστικά και μόνο για την κάλυψη των αμετάκλητων ενεργύων πιστώσεων που θα ανοίξει ο δανειολήπτης σύμφωνα με τα συνήθη διεθνή πρότυπα και κατ' εφαρμογήν των συμβάσεων παραδόσεως, εφόσον οι συμβάσεις αυτές και οι ενέγγυες αυτές πιστώσεις έχουν αναγνωρισθεί από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ως σύμφωνες προς την απόφαση του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 1991 και προς την παρούσα συμφωνία.»

Κατά το σημείο 7 της συμφωνίας-πλαίσιο, για να αναγνωρισθεί η σύμβαση ως σύμφωνη με την απόφαση του Συμβουλίου, έπρεπε να συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις. Μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών ήταν ότι οι προμηθευτές θα επιλέγονταν από τους ρωσικούς οργανισμούς που θα όριζε προς τούτο η Κυβέρνηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

- 4 Στις 9 Δεκεμβρίου 1992 η Επιτροπή και η VEB υπέγραψαν τη σύμβαση δανείου την οποία προέβλεπαν ο κανονισμός 1897/92 και η συμφωνία-πλαίσιο (στο εξής: σύμβαση δανείου). Η σύμβαση αυτή ορίζει επακριβώς τον μηχανισμό εκταμιεύσεως του δανείου. Προβλέπει ορισμένη ευχέρεια για τη διάρκεια της περιόδου εκταμιεύσεως (15 Ιανουαρίου 1993 — 15 Ιουλίου 1993), σκοπός της οποίας είναι η προκαταβολή των εγκρινομένων για την εξόφληση των παραδιδόμενων αγαθών ποσών.

- 5 Ο μηχανισμός εκταμίευσης, ο οποίος στηρίζεται στις κλασικές ρυθμίσεις που ισχύουν κατά κανόνα στο διεθνές εμπόριο, περιγράφεται στο τμήμα ΙΙΙ της συμβάσεως δανείου ως εξής:

«5. Έκδοση

5.1 Διαδικασία

- α) Ο δανειολήπτης θα κοινοποιήσει στον δανειστή τη σχεδιαζόμενη εκταμίευση, υποβάλλοντάς του αίτηση εγκρίσεως (...).
- β) Αν η περίοδος εκδόσεως έχει αρχίσει και ο δανειστής, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που παρέχονται με την αίτηση εγκρίσεως και αποφασίζοντας κατά πλήρη διακριτική ευχέρεια, είναι πεπεισμένος ότι ο σκοπός της σχεδιαζόμενης εκταμίευσης είναι σύμφωνος προς το σημείο 3 και προς τη συμφωνία-πλαίσιο και ότι η εξουσιοδοτημένη συναφώς/πιστοποιούσα τράπεζα (advising bank/confirming bank), η οποία ορίζεται στην αίτηση εγκρίσεως, είναι η κατάλληλη, θα εκδώσει εντός ευλόγου χρόνου επιβεβαιωτικό έγγραφο που θα είναι κατ' ουσίαν σύμφωνο προς το υπ' αριθ. 3 συνημμένο υπόδειγμα.
- γ) Μετά τη λήψη επιβεβαιωτικού εγγράφου σχετικά με τη σχεδιαζόμενη εκταμίευση, ο δανειολήπτης θα εκδώσει αίτηση εκταμίευσης κατά την περίοδο εκταμίευσης σύμφωνα με τις διατάξεις του σημείου 5.3.

5.3 Εκταμίευση

- α) Με την επιφύλαξη του σημείου 5.5, ο δανειστής θα επιτρέψει την εκταμίευση μόνο βάσει αιτήσεως εκταμίευσης του δανειολήπτη, προκειμένου να καταστεί δυνατή η πληρωμή σε αναγνωρισμένη πιστοποιούσα τράπεζα ποσού για το οποίο υπέχει υποχρέωση καταβολής ο δανειολήπτης. Όλες

οι αιτήσεις εκταμιεύσεως καθίστανται, κατόπιν της υποβολής τους, αμετάκλητες και καθιστούν τον δανειολήπτη (με την επιφύλαξη των σημείων 10 και 12) οφειλέτη του καθοριζόμενου ποσού, το οποίο καθίσταται απαιτητό την καθοριζόμενη ημέρα, τον υποχρεώνουν δε να δεχθεί τους όρους εκταμιεύσεως.

β) Κάθε αίτηση εκταμιεύσεως θα πρέπει:

i) να είναι σύμφωνη προς το υπ' αριθ. 4 συνημμένο υπόδειγμα,

ii) να είναι υπογραμμένη από τον δανειολήπτη,

iii) να έχει ως αίτημα την καταβολή του καθοριζόμενου ποσού το αργότερο την τελευταία εργάσιμη ημέρα της περιόδου εκδόσεως, με πίστωση του λογαριασμού της αναγνωρισμένης πιστοποιούσας τράπεζας,

iv) να συνοδεύεται από τα έγγραφα που απαριθμούνται στο υπ' αριθ. 4 συνημμένο έγγραφο.»

6 Ο προβλεπόμενος μηχανισμός της αμετάκλητης ενέγγυας πίστωσης είναι σύμφωνος προς «τις ενιαίες συνήθειες και πρακτικές για τις ενέγγυες πιστώσεις», τις οποίες έχει καταρτίσει το Επιμελητήριο Διεθνούς Εμπορίου του Παρισιού και έχει εγκρίνει η Κοινότητα ως το υπόδειγμα ενέγγυας πιστώσεως που πρέπει να χρησιμοποιούν οι παρέχουσες την πίστωση τράπεζες.

7 Στις 15 Ιανουαρίου 1993 η Επιτροπή, ως δανειστής, συνήψε εξ ονόματος της Κοινότητας, σύμφωνα με το άρθρο 2 της αποφάσεως 91/658, σύμβαση δανείου με έναν όμιλο τραπεζών, επικεφαλής του οποίου ήταν το Crédit lyonnais.

Ιστορικό της διαφοράς

- 8 Η εταιρεία Exportskhleb, κρατική επιχείρηση στην οποία η Ρωσική Ομοσπονδία είχε αναθέσει να διαπραγματευθεί την αγορά σιταριού, διοργάνωσε ανεπίσημη διαδικασία προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών, στο πλαίσιο της οποίας ήλθε σε επαφή, μεταξύ άλλων, και με την προσφεύγουσα-ενάγουσα (στο εξής: προσφεύγουσα), εταιρεία επιδιδόμενη στο διεθνές εμπόριο.
- 9 Στις 28 Νοεμβρίου 1992 η προσφεύγουσα υπέγραψε σύμβαση πωλήσεως σιταριού με την Exportskhleb, με την οποία αναλάμβανε την υποχρέωση να παράδωσει 325 000 τόνους προϊόντων αλευροποιίας σιταριού αντί τιμήματος 140,50 δολαρίων ΗΠΑ (US\$) ανά τόνο, CIF free out, σε λιμένα της Βαλτικής Θάλασσας. Η σύμβαση αυτή προέβλεπε ότι το εμπόρευμα θα φορτωνόταν πριν από τις 28 Φεβρουαρίου 1993.
- 10 Μετά την υπογραφή της προαναφερθείσας ανωτέρω στη σκέψη 4 συμβάσεως δανείου η VEB ζήτησε από την Επιτροπή να εγκρίνει τις συμβάσεις που είχε συνάψει η Exportskhleb με τις εξαγωγικές εταιρίες και μεταξύ των οποίων ήταν η σύμβαση που είχε υπογράψει η προσφεύγουσα.
- 11 Αφού η προσφεύγουσα παρέσχε στην Επιτροπή ορισμένα αναγκαία συμπληρωματικά στοιχεία, κυρίως σχετικά με τη συναλλαγματική ισοτιμία του ECU προς το δολάριο ΗΠΑ, η οποία δεν είχε καθοριστεί με τη σύμβαση, έδωσε τελικά την έγκρισή της στις 27 Ιανουαρίου 1993, υπό μορφή επιβεβαιωτικού υπομνήματος που απέστειλε στη VEB. Κατά την προσφεύγουσα, με το επιβεβαιωτικό αυτό υπόμνημα τροποποιήθηκαν δύο σημεία της συμβάσεως, και συγκεκριμένα η διάρκεια της φορτώσεως, την οποία η Επιτροπή επεξέτεινε αυτεπαγγέλτως μέχρι τις 31 Μαρτίου 1993, και η συναλλαγματική ισοτιμία ECU προς δολάριο ΗΠΑ, η οποία δεν θα ήταν ούτε η προταθείσα από την προσφεύγουσα στην Exportskhleb στις 25 Ιανουαρίου 1993 (δηλαδή 1,1711) ούτε αυτή που είχε συμφωνηθεί μεταξύ των συμβαλλομένων στις 28 Ιανουαρίου 1993 (δηλαδή 1,1714, πράγμα που σήμαινε ότι το συμφωνηθέν τίμημα ανά τόνο ανερχόταν σε 119,94 ECU).
- 12 Κατά την προσφεύγουσα, η ενέγγυα πίστωση παρασχέθηκε από τη VEB στις 4 Φεβρουαρίου 1993, αλλά η πιστωτική επιστολή άρχισε να ισχύει μόλις στις 16 Φεβρουαρίου 1993, δηλαδή δεκαπέντε περίπου ημέρες πριν από τη λήξη της περιόδου φορτώσεως την οποία προέβλεπαν οι συμβάσεις (28 Φεβρουαρίου 1993).

- 13 Μολονότι επομένως σημαντικό μέρος των εμπορευμάτων είχε ήδη παραδοθεί ή βρισκόταν στο στάδιο της φορτώσεως, καθίστατο πρόδηλο, κατά την προσφεύγουσα, ότι δεν ήταν δυνατή η παράδοση όλων των εμπορευμάτων πριν από τις 28 Φεβρουαρίου 1993.
- 14 Στις 19 Φεβρουαρίου 1993 η εταιρία Exportkhleb κάλεσε όλους τους εξαγωγείς σε συνάντηση στις Βρυξέλλες, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 22 και στις 23 Φεβρουαρίου 1993. Κατά τη συνάντηση αυτή η Exportkhleb ζήτησε από τους εξαγωγείς να υποβάλουν νέες προσφορές τιμών για την παράδοση του αποκληθέντος από την ίδια «προβλεπομένου υπολοίπου», δηλαδή των ποσοτήτων για τις οποίες έπρεπε ευλόγως να θεωρηθεί ότι δεν θα παραδίδονταν πριν από τις 28 Φεβρουαρίου 1993. Κατά την προσφεύγουσα, η τιμή του σιταριού στην παγκόσμια αγορά είχε σημειώσει σημαντική αύξηση μεταξύ του Νοεμβρίου 1992, δηλαδή του χρόνου κατά τον οποίο συνήφθη η σύμβαση πωλήσεως, και του Φεβρουαρίου 1993, δηλαδή του χρόνου των νέων διαπραγματεύσεων, αφού είχε αυξηθεί από 132 US\$ τον Νοέμβριο 1992 σε 149,5 US\$ τον Φεβρουάριο 1993.
- 15 Κατόπιν διαπραγματεύσεων, κατά τις οποίες οι εταιρίες αναγκάστηκαν να ευθυγραμμισθούν προς τη χαμηλότερη προσφορά, δηλαδή 155 US\$ ανά τόνο, επιτεύχθηκε συμφωνία μεταξύ της Exportkhleb και των αντισυμβαλλομένων της ως προς την κατανομή των νέων ποσοτήτων που θα παρέδιδε κάθε εταιρία. Η εταιρία Louis Dreyfus συνήψε σύμβαση για 185 000 τόνους προϊόντων αλευροποιίας σιταριού. Η ίδια ανεπίσημη συμφωνία προέβλεπε ότι η φόρτωση θα ολοκληρωνόταν μέχρι τις 30 Απριλίου 1993.
- 16 Λόγω του επείγοντος και της σοβαρότητας της επισιτιστικής καταστάσεως στη Ρωσία, αποφασίστηκε η επισημοποίηση των μεταβολών αυτών με μια απλή προσθήκη στην αρχική σύμβαση, η οποία χρονολογήθηκε, για λόγους απλουστεύσεως κατά την προσφεύγουσα, 23 Φεβρουαρίου 1993, ημερομηνία της συναντήσεως των Βρυξελλών, μολονότι, όπως ομολογεί η προσφεύγουσα, η υπογραφή έλαβε χώρα την τρίτη εβδομάδα του Μαρτίου.
- 17 Από τις 4 Μαρτίου 1993 η προσφεύγουσα άρχισε και πάλι τις παραδόσεις σιταριού με προορισμό τη Ρωσία, βασιζόμενη στους νέους όρους που είχε συμφωνήσει με την Exportkhleb και, όπως ισχυρίζεται, στην προφορική διαβεβαίωση του ρωσικού οργανισμού ότι η Επιτροπή θα ενέκρινε τις νέες τροποποιήσεις.

- 18 Στις 9 Μαρτίου 1993 η εταιρία Exportkhleb πληροφόρησε την Επιτροπή, πρώτον, ότι οι συμβάσεις που είχε υπογράψει με πέντε από τους προμηθευτές της είχαν τροποποιηθεί και, δεύτερον, ότι για τις μελλοντικές παραδόσεις θα ίσχυε πλέον η τιμή των 155 US\$ ανά τόνο (CIF free out, με παράδοση σε λιμένα της Βαλτικής), για τη μετατροπή της οποίας σε ECU θα ίσχυε η ισοτιμία 1,17418 (δηλαδή 132 ECU ανά τόνο).
- 19 Στις 12 Μαρτίου 1993 ο Guy Legras, γενικός διευθυντής της Γενικής Διευθύνσεως Γεωργίας (ΓΔ VI), απάντησε στην εταιρία Exportkhleb ότι της επιστούσε την προσοχή επί του γεγονότος ότι η Επιτροπή, δεδομένου ότι η ανώτατη αξία των συμβάσεων αυτών είχε ήδη καθοριστεί με το επιβεβαιωτικό υπόμνημα της Επιτροπής και είχαν ήδη διατεθεί όλες οι διαθέσιμες για το σιτάρι πιστώσεις, δεν θα μπορούσε να δεχθεί το αίτημα αυτό παρά μόνον αν η συνολική αξία των συμβάσεων παρέμενε η ίδια, πράγμα που θα μπορούσε να επιτευχθεί με ανάλογη μείωση των προς παράδοση ποσοτήτων. Ο γενικός διευθυντής πρόσθεσε ότι η αίτηση εγκρίσεως των τροποποιήσεων δεν θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή παρά μόνον αν υποβαλλόταν επίσημα από τη VEB.
- 20 Κατά την προσφεύγουσα, τα στοιχεία αυτά ερμηνεύθηκαν ως επιβεβαίωση της κατ' αρχήν εγκρίσεως της Επιτροπής, με την επιφύλαξη της επίσημης εγκρίσεως κατόπιν της εξετάσεως του φακέλου που θα διαβίβαζε η VEB. Αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο η προσφεύγουσα συνέχισε τη φόρτωση σιταριού με προορισμό τη Ρωσία.
- 21 Κατά την προσφεύγουσα, οι φάκελοι με τις νέες προσφορές και τις τροποποιήσεις της συμβάσεως διαβιβάστηκαν επίσημα στην Επιτροπή από τη VEB στις 22 και στις 26 Μαρτίου 1993. Στις 5 Απριλίου 1993 η Exportkhleb την πληροφόρησε ότι η Επιτροπή είχε αρνηθεί να εγκρίνει τις τροποποιήσεις της αρχικής συμβάσεως, η άρνηση δε αυτή της Επιτροπής περιεχόταν στο έγγραφο που είχε αποστείλει στη VEB την 1η Απριλίου 1993 ο αρμόδιος για τη γεωργία επίτροπος. Ήδη στις 5 Απριλίου 1993 η προσφεύγουσα αποφάσισε να διακόψει τις παραδόσεις σιταριού.
- 22 Το περιεχόμενο του εγγράφου της 1ης Απριλίου 1993 μπορεί να συνοψισθεί ως εξής. Ο επίτροπος R. Steichen δήλωσε ότι η Επιτροπή, αφού εξέτασε τις τροποποιήσεις των συμβάσεων που είχαν συναφθεί μεταξύ της Exportkhleb

και ορισμένων προμηθευτών, μπορούσε να εγκρίνει όσες αφορούσαν τη μετάθεση των ορίων λήξεως των προθεσμιών παραδόσεως και πληρωμής. Αντίθετα, δήλωσε ότι «το μέγεθος των αυξήσεων των τιμών είναι τόσο μεγάλο, ώστε δεν μπορούμε να τις θεωρήσουμε ως αναγκαία προσαρμογή, αλλ' ως ουσιώδη τροποποίηση των αρχικών συμβάσεων». Συνέχισε δε ως εξής: «Το σημερινό ύψος των τιμών στην παγκόσμια αγορά (τέλη Μαρτίου 1993) δεν διαφέρει σημαντικά από το ύψος των τιμών κατά τον χρόνο κατά τον οποίο συμφωνήθηκαν αρχικά οι τιμές (τέλη Νοεμβρίου 1992).» Ο επίτροπος υπενθύμισε ότι η ανάγκη εξασφαλίσεως αφενός ελεύθερου ανταγωνισμού μεταξύ των δυνητικών προμηθευτών και αφετέρου των ευνοϊκότερων δυνατών συνθηκών για την αγορά των αγαθών ήταν ένας από τους κυριότερους παράγοντες που λαμβάνονταν υπόψη για την έγκριση των συμβάσεων από την Επιτροπή. Ο επίτροπος, διαπιστώνοντας ότι στην προκειμένη περίπτωση οι τροποποιήσεις είχαν συμφωνηθεί απευθείας με τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις χωρίς να υπάρξει ανταγωνισμός με άλλους προμηθευτές, κατέληξε ως εξής: «Η Επιτροπή δεν μπορεί να εγκρίνει τόσο σημαντικές αλλαγές, τις οποίες επιφέρουν ορισμένες απλές τροποποιήσεις των υφισταμένων συμβάσεων.» Ο επίτροπος δήλωσε ότι θα μπορούσε να επιτρέψει τις τροποποιήσεις σχετικά με τη μετάθεση του ορίου λήξεως των προθεσμιών παραδόσεως και πληρωμών, εφόσον τηρούνταν η συνήθης διαδικασία. Αντίθετα, δήλωσε ότι, «αν η τροποποίηση των τιμών ή των ποσοτήτων ήταν αναγκαία, θα έπρεπε να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις για τη σύναψη νέων συμβάσεων, οι οποίες θα έπρεπε να υποβληθούν στην Επιτροπή για έγκριση κατ' εφαρμογή της πλήρους συνήθους διαδικασίας (δηλαδή θα έπρεπε, μεταξύ άλλων, να υποβληθούν τουλάχιστον τρεις προσφορές)».

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 23 Κατόπιν αυτών η προσφεύγουσα, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 9 Ιουνίου 1993, άσκησε την παρούσα προσφυγή-αγωγή, η οποία έλαβε τον αριθμό υποθέσεως C-311/93.
- 24 Με διάταξη της 27ης Σεπτεμβρίου 1993 το Δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση στο Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατ' εφαρμογή της αποφάσεως 93/350/Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 1993, για την τροποποίηση της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 144, σ. 1).

- 25 Η υπόθεση πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου με τον αριθμό T-485/93. Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία στις 15 Σεπτεμβρίου 1993, η Επιτροπή πρόβαλε ένσταση απαραδέκτου.
- 26 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.
- 27 Οι εκπρόσωποι των διαδίκων αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 25ης Απριλίου 1996.
- 28 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να ακυρώσει την απόφαση της 1ης Απριλίου 1993 με την οποία η Επιτροπή αρνήθηκε να εγκρίνει τις τροποποιήσεις της συμβάσεως παραδόσεως που είχε συναφθεί με την Exportkhlleb,
 - να κρίνει ότι η Επιτροπή διέπραξε πταίσματα που έχουν ως συνέπεια τη γένεση ευθύνης της,
 - να υποχρεώσει την Επιτροπή να της καταβάλει, προς αποκατάσταση της υλικής ζημίας που υπέστη, 253 991,98 ECU για απώλεια τόκων, 1 347 831,56 ECU για τη διαφορά του τιμήματος μεταξύ της αρχικής συμβάσεως και της τροποποιημένης συμβάσεως, 229 969,58 US\$ για τη ζημία που υπέστη από τη μη κάλυψη της συναλλαγματικής ισοτιμίας ECU προς δολάριο ΗΠΑ, καθώς και 1 ECU προς ικανοποίηση της ηθικής βλάβης της,
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

29 Με την ένσταση απαραδέκτου η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή ακυρώσεως ως απαράδεκτη, επειδή η προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής δεν αφορά άμεσα την προσφεύγουσα,
- να αποφανθεί είτε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη γένεση ευθύνης της Επιτροπής είτε ότι η αγωγή είναι απαράδεκτη, επειδή δεν στηρίζεται σε ισχυρισμό περί εξωσυμβατικής ευθύνης της Επιτροπής,
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

30 Η προσφεύγουσα, με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε επί της ενστάσεως απαραδέκτου, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την ένσταση απαραδέκτου, τόσο όσον αφορά την προσφυγή ακυρώσεως όσο και όσον αφορά την αγωγή λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης,
- επικουρικά, να συνεξετάσει την ένσταση απαραδέκτου με την ουσία της υποθέσεως,
- να λάβει υπόψη υπέρ της προσφεύγουσας το περιεχόμενο όλων των προηγούμενων δικογράφων και υπομνημάτων της.

Επί του παραδεκτού του αιτήματος ακυρώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

31 Η Επιτροπή προβάλλει ένσταση απαραδέκτου, την οποία στηρίζει στον ισχυρισμό ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν αφορά άμεσα την προσφεύγουσα, υπό την έννοια του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης.

- 32 Καταρχάς η Επιτροπή περιγράφει διά μακρών τους επίμαχους εν προκειμένω μηχανισμούς που προβλέπουν οι κανονιστικές διατάξεις και οι συμβάσεις. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η προσφυγή ακυρώσεως είναι απαράδεκτη λόγω της φύσεως ακριβώς των συμφωνηθεισών διευθετήσεων.
- 33 Όσον αφορά τη συμφωνία-πλαίσιο, η Επιτροπή τονίζει ότι αποτελεί το έρεισμα της συμφωνίας μεταξύ Κοινότητας και Ρωσίας για τη χορήγηση του δανείου. Η συμφωνία-πλαίσιο καθορίζει το ύψος του δανείου (349 εκατομμύρια ECU) και απαριθμεί τις προϋποθέσεις εγκρίσεως των συμβάσεων.
- 34 Όσον αφορά τη σύμβαση δανείου, η Επιτροπή παρατηρεί, πρώτον, ότι από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η ευχέρεια που προβλέπεται στη σύμβαση αυτή ισχύει από τις 15 Ιανουαρίου 1993, δεδομένου ότι η τέταρτη ρήτρα ορίζει ότι, για να ισχύσει η ευχέρεια αυτή, πρέπει να πληρούνται διάφορες προϋποθέσεις και, δεύτερον, ότι η ίδια δεν έχει, σύμφωνα με την ανωτέρω σύμβαση, καμία συμμετοχή στη σύναψη των συμβάσεων παραδόσεως, για τις οποίες απλώς εξακριβώνει κατά πόσον καλύπτονται από το κοινοτικό δάνειο.
- 35 Όσον αφορά την κατά κυριολεξία παροχή ενέγγυας πιστώσεως, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, μολονότι η αμετάκλητη πίστωση δημιουργεί μεταξύ του τραπεζίτη που την παρέχει και του οφειλέτη συμβατική σχέση που τους δεσμεύει νομικά, η σύμβαση αυτή εντούτοις δεν συνεπάγεται τη δέσμευση της Κοινότητας ότι η αίτηση πληρωμής του προμηθευτή θα γίνει δεκτή από τις κοινοτικές αρχές. Επιπλέον, όπως και κάθε μη βεβαιωμένη πίστωση, η ενέγγυα πίστωση την οποία παρέχει η τράπεζα δεν δημιουργεί παρά μόνον ενδεχόμενη ευθύνη της τράπεζας αυτής έναντι του προμηθευτή, δεδομένου ότι το δικαίωμα του προμηθευτή να πληρωθεί γεννάται μόνον όταν η εταιρία έχει υποβάλει τα έγγραφα που αποδεικνύουν την πραγματοποίηση των αναγκαίων για την πληρωμή πράξεων, προσκομίζοντας π.χ. τα τιμολόγια φορτώσεως. Από τα ανωτέρω η Επιτροπή συνάγει ότι η Κοινότητα δεν αναλαμβάνει συνεπώς καμία ευθύνη έναντι του προμηθευτή ή της τράπεζάς του και παρατηρεί ότι, αν και η Κοινότητα στην πράξη, όταν παραλαμβάνει ικανοποιητική αίτηση εκταμιεύσεως, αποστέλλει στην τράπεζα του προμηθευτή έγγραφο περί δεσμεύσεώς της για εξόφληση, η δέσμευση αυτή εξαρτάται εν πάση περιπτώσει από τα ουσιώδη στοιχεία που εκτίθενται στο επιβεβαιωτικό υπόμνημα, επιπλέον δε ισχύει μόνον έναντι της τράπεζας του προμηθευτή, στον οποίο η Επιτροπή απλώς εγγυάται ότι η υποχρέωση της παρέχουσας

την ενέγγυα πίστωση τράπεζας θα καλυφθεί σύμφωνα με την ενέγγυα πίστωση. Η Επιτροπή τονίζει ότι δικαίωμα του προμηθευτή να πληρωθεί γεννάται βάσει μη επιβεβαιωθείσας ενέγγυας πιστώσεως μόνον έναντι της τράπεζας που παρέσχε την πίστωση, δηλαδή εν προκειμένω της VEB.

- 36 Όσον αφορά τη σύμβαση παραδόσεως που υπογράφηκε με την Exportkhleb, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η σύμβαση αυτή υπογράφηκε πριν από τη σύναψη της συμφωνίας-πλαίσιο και της συμβάσεως δανείου και ότι η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να ελέγξει ούτε τη σύμβαση δανείου ούτε τον χρόνο κατά τον οποίο η παρέχουσα την ενέγγυα πίστωση τράπεζα θα πληρούσε τις αναγκαίες προϋποθέσεις ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί το δάνειο.
- 37 Όσον αφορά το επιβεβαιωτικό υπόμνημα, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το έγγραφο αυτό καταρτίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις της συμβάσεως δανείου και δεν μπορεί να μεταβάλει τις συμβατικές ρήτρες που συμφωνήθηκαν μεταξύ της προσφεύγουσας και της Exportkhleb.
- 38 Η Επιτροπή τονίζει εκ προοιμίου επίσης τα κοινά σημεία του συστήματος αυτού με το σύστημα χρηματοδοτήσεως των αναπτυξιακών προγραμμάτων στο πλαίσιο της Συμβάσεως του Λομέ. Όπως διευκρίνισε το Δικαστήριο με την απόφαση της 10ης Ιουλίου 1984, στην υπόθεση 126/83, STS κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 2769), το άρθρο 120 της Συμβάσεως του Λομέ καθιερώνει την αρχή ότι την αποκλειστική ευθύνη για την εκτέλεση των σχεδίων και των προγραμμάτων δράσεως έχουν τα κράτη. Επομένως, τα κράτη έχουν την ευθύνη της προετοιμασίας, διαπραγματεύσεως και συνάψεως των συμβάσεων που εξυπηρετούν την εκτέλεση των προγραμμάτων αυτών. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το ίδιο συμβαίνει και με το σύστημα χρηματοδοτήσεως των εισαγωγών σιταριού, αφού η συμφωνία-πλαίσιο προβλέπει ότι το δάνειο χορηγείται για την κάλυψη των αμετάκλητων ενέγγυων πιστώσεων που παρέχει ο δανειολήπτης κατ' εκτέλεση των συμβάσεων παραδόσεως. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο ρόλος της στο πλαίσιο του συστήματος του Λομέ είναι μάλιστα σημαντικότερος απ' ό,τι σε σχέση με το δάνειο προς τη Ρωσία, αφού σε σχέση με το δάνειο αυτό δεν μετέχει στη σύναψη των συμβάσεων.
- 39 Η Επιτροπή φρονεί ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το επίμαχο έγγραφο της 1ης Απριλίου 1993 αφορά άμεσα την προσφεύγουσα, υπό την έννοια του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης. Το έγγραφο αυτού δεν έχει ούτε μπορούσε να έχει ως σκοπό τη μεταβολή των όρων της εμπορικής συμβάσεως που συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας και της Exportkhleb. Ο ρόλος της Επιτροπής είναι μόνον η εξακρίβωση του κατά πόσον συντρέχουν οι προβλε-

πόμενες προϋποθέσεις χρηματοδοτήσεως και, όταν διαπιστώνει ότι όντως συντρέχουν, η χορήγηση άδειας εκταμιεύσεως του ρωσικού δανείου. Ο ρόλος της Επιτροπής δεν είναι να «προσδίδει κύρος» στην εμπορική συμφωνία. Η μόνη συνέπεια του εγγράφου της Επιτροπής είναι ότι το δάνειο δεν μπορεί πλέον να χρησιμοποιηθεί για την εξόφληση των παραδόσεων σιταριού σύμφωνα με τους αναθεωρημένους όρους της συμβάσεως.

40 Η Επιτροπή παραπέμπει συναφώς στην προπαρατεθείσα απόφαση STS κατά Επιτροπής, στην οποία ανέκλυταν, κατά την Επιτροπή, ορισμένα παρεμφερή προβλήματα στο πλαίσιο της Συμβάσεως του Λομέ, και υποστηρίζει ότι η λύση που δόθηκε στα προβλήματα αυτά μπορεί να μεταφερθεί στην προκειμένη υπόθεση.

41 Η Επιτροπή συνάγει από τα ανωτέρω το συμπέρασμα ότι, όπως ακριβώς η ίδια δεν μετέχει στη σύμβαση πωλήσεως που συνάπτει η κοινοτική επιχείρηση με την αρμόδια ρωσική αρχή, έτσι ακριβώς και η επιχείρηση δεν μετέχει στη σύμβαση δανείου. Κατά συνέπεια, η προσβαλλόμενη πράξη δεν μπορεί να αφορά άμεσα την προσφεύγουσα, υπό την έννοια του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης.

42 Η προσφεύγουσα τονίζει ότι η Επιτροπή διαδραμάτισε ουσιώδη ρόλο κατά τη σύναψη της συμβάσεως μεταξύ αυτής της ίδιας και της Exportkhleb. Ο ρόλος αυτός της Επιτροπής αναγνωρίζεται εξάλλου ρητά από όλες τις εφαρμοστέες διατάξεις, τόσο από τη συμφωνία-πλαίσιο και τον κανονισμό 1897/92 όσο και από τη σύμβαση του δανείου, αφού από τα κείμενα αυτά προκύπτει ότι η χρηματοδότηση των συμβάσεων παραδόσεως σιταριού υπόκειται στην έγκριση των συμβάσεων αυτών από τη Επιτροπή. Η Επιτροπή δεν μπορεί συνεπώς να ισχυρίζεται ότι ο ρόλος δεν είναι να «προσδίδει κύρος» στις συμβάσεις. Επιπλέον, η προσφεύγουσα τονίζει ότι η επίμαχη απόφαση της 1ης Απριλίου 1993 αναφερόταν ρητά στη διαδικασία εγκρίσεως την οποία προβλέπουν τα κοινοτικά κείμενα και σε παράρτημα της αποφάσεως αυτής μνημονευόταν η σύμβαση παραδόσεως που είχε συνάψει η προσφεύγουσα. Κατά συνέπεια, εναπόκειται οπωσδήποτε στην Επιτροπή, δυνάμει των διατάξεων των ανωτέρων κειμένων, να εγκρίνει τη σύμβαση παραδόσεως που συνήφθη μεταξύ προσφεύγουσας και Exportkhleb, άρα η άρνηση εγκρίσεως των τροποποιήσεων αφορά άμεσα την προσφεύγουσα.

43 Επιπλέον, η Επιτροπή διαδραμάτισε όντως ουσιώδη ρόλο στη σύναψη της συμβάσεως πωλήσεως, καθόσον προέβη σε ορισμένες ενέργειες τόσο προς την προσφεύγουσα όσο και προς την Exportkhleb. Για παράδειγμα, η Επιτροπή

ζήτησε τον Ιανουάριο 1993 από την προσφεύγουσα ορισμένα στοιχεία που έκρινε αναγκαία για την έγκριση της αρχικής συμβάσεως και διοργάνωσε τον Μάιο 1993 συνάντηση στις Βρυξέλλες με τους εκπροσώπους της Επιτροπής Εμπορίου Σιτηρών και Ζωοτροφών της ΕΟΚ (Coceral), στην οποία μετέχει η προσφεύγουσα. Όσον αφορά την Exportkhleb, η προσφεύγουσα αναφέρεται στα έγγραφα που αντηλλάγησαν μεταξύ Επιτροπής και Exportkhleb στις 9 και 12 Μαρτίου 1993. Αν όμως γίνει δεκτή η άποψη της Επιτροπής ότι ο ρωσικός δημοσιονομικός οργανισμός είναι ο μόνος εταίρος της, η Επιτροπή δεν θα έπρεπε να έχει προβεί στις ενέργειες αυτές.

44 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τη Σύμβαση του Λομέ μπορεί να μεταφερθεί στην παρούσα υπόθεση. Στην προκειμένη περίπτωση η Επιτροπή και μόνον αυτή αρνείται να εγκρίνει σύμβαση συναφθείσα ήδη από την επιχείρηση και τον εμπορικό αντιπρόσωπο της Ρωσίας, ενώ στις εν λόγω υποθέσεις η σύμβαση δεν είχε ακόμη συναφθεί. Επιπλέον, η Επιτροπή ήλθε σε επαφή απευθείας με τους συμβαλλομένους.

45 Αντίθετα, κατά την προσφεύγουσα, κοινά σημεία με την παρούσα υπόθεση παρουσιάζει η υπόθεση International Fruit Company κ.λπ. κατά Επιτροπής (απόφαση της 13ης Μαΐου 1971 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 41/70, 42/70, 43/70 και 44/70, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 783): πρώτον, λόγω ορισμένων αναβλητικών αιρέσεων, η σύμβαση πώλησεως υπόκειται ρητά στην έγκριση της Επιτροπής και, δεύτερον, η θέση της VEB είναι παρεμφερής προς τη θέση που είχαν οι εθνικές αρχές στην ανωτέρω υπόθεση, δηλαδή δεν διαθέτει κανένα περιθώριο εκτιμήσεως σε σχέση με την απόφαση της Επιτροπής. Κατά συνέπεια, η απόφαση αυτή, το άμεσο αποτέλεσμα της οποίας έναντι της προσφεύγουσας είναι να μην προσδοθεί κύρος στη συμφωνία και επομένως να μην εξοφληθούν οι παραδόσεις σιταριού που πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπει η σύμβαση, ιδίως σε σχέση με την κοινοτική πίστωση, αφορά άμεσα την προσφεύγουσα.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

46 Κατά το άρθρο 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να ασκεί προσφυγή κατά των αποφάσεων που, αν και εκδίδονται ως αποφάσεις που απευθύνονται σε άλλο πρόσωπο, το αφορούν άμεσα και ατομικά.

- 47 Πρέπει συνεπώς να εξακριβωθεί κατά πόσον το έγγραφο που απέστειλε η Επιτροπή στην VEB την 1η Απριλίου 1993 αφορά την προσφεύγουσα άμεσα και ατομικά.
- 48 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει εκ προοιμίου ότι η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε το γεγονός ότι το επίδικο έγγραφο αφορά την προσφεύγουσα ατομικά. Το Πρωτοδικείο, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις της υποθέσεως, εκτιμά ότι πρέπει να εξετασθεί μόνο το ζήτημα αν η επίδικη απόφαση αφορά άμεσα την προσφεύγουσα.
- 49 Συναφώς επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι κοινοτικές κανονιστικές πράξεις και οι συμφωνίες που συνήφθησαν μεταξύ Κοινότητας και Ρωσίας προβλέπουν την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Επιτροπής και του εξουσιοδοτημένου από τη Ρωσία για την αγορά του σιταριού εκπροσώπου της. Στον εκπρόσωπο αυτό, εν προκειμένω στην Exportkhleб, εναπόκειται δηλαδή να επιλέγει, κατόπιν προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών, τον αντισυμβαλλόμενο, να διαπραγματεύεται τους όρους της συμβάσεως και να συνάπτει τις συμβάσεις. Στην Επιτροπή έχει ανατεθεί μόνο να εξακριβώνει κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της κοινοτικής χρηματοδοτήσεως και, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, να αναγνωρίζει ότι οι συμβάσεις αυτές είναι σύμφωνες προς τις διατάξεις της αποφάσεως 91/658 και των συμφωνιών που έχουν συναφθεί με τη Ρωσία, ενόψει της εκταμιεύσεως του δανείου. Κατά συνέπεια, δεν εναπόκειται στην Επιτροπή να αξιολογεί την εμπορική σύμβαση βάσει άλλων κριτηρίων πέραν των ανωτέρω.
- 50 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η επιχείρηση με την οποία έχει συναφθεί η σύμβαση έχει έννομες σχέσεις μόνο με τον αντισυμβαλλόμενο της, την Exportkhleб, στην οποία η Ρωσία έχει αναθέσει να συνάψει τις συμβάσεις αγοράς σιταριού. Η Επιτροπή δεν έχει έννομες σχέσεις παρά μόνο με τον δανειολήπτη, δηλαδή τον οικονομικό εκπρόσωπο της Ρωσίας, τη VEB, η οποία της κοινοποιεί τις εμπορικές συμβάσεις για να χαρακτηριστούν ως σύμφωνες με τις προαναφερθείσες διατάξεις και είναι αποδέκτης της σχετικής αποφάσεως της Επιτροπής.
- 51 Κατά συνέπεια, πρέπει να τονιστεί ότι η παρέμβαση της Επιτροπής δεν επηρεάζει το νομικό κύρος της εμπορικής συμβάσεως που συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας και της Exportkhleб ούτε μεταβάλλει τους όρους της συμβά-

σεως, κυρίως όσον αφορά το τίμημα που συμφώνησαν οι συμβαλλόμενοι. Κατά συνέπεια, ανεξάρτητα από την απόφαση της Επιτροπής να μην αναγνωρίσει ότι οι συμβάσεις ήσαν σύμφωνες προς τις εφαρμοστέες διατάξεις, η τροποποίηση που οι συμβαλλόμενοι επέφεραν στις 23 Φεβρουαρίου 1993 στη σύμβασή τους της 28ης Νοεμβρίου 1992 είναι έγκυρη και ισχύει κατά τα συμφωνηθέντα μεταξύ των συμβαλλομένων αυτών.

- 52 Το γεγονός ότι η Επιτροπή είχε επαφές με την προσφεύγουσα ή την Exportkhleб δεν μπορεί να μεταβάλλει αυτή την εκτίμηση των δικαιωμάτων και των νομικών υποχρεώσεων που απορρέουν για καθένα από τους ενδιαφερομένους από τις ισχύουσες κανονιστικές πράξεις ή συμβάσεις. Επιπλέον, όσον αφορά το παραδεκτό της προσφυγής ακυρώσεως, το Πρωτοδικείο τονίζει ότι η αλληλογραφία την οποία επικαλείται η προσφεύγουσα δεν αποδεικνύει ότι η Επιτροπή υπερέβη τα όρια των αρμοδιοτήτων της. Για παράδειγμα, το έγγραφο που απέστειλε η Επιτροπή στην Exportkhleб στις 12 Μαρτίου 1993 αναφέρει ρητά ότι για τις τροποποιήσεις πρέπει να υποβληθεί επίσημη αίτηση εκ μέρους της VEB. Ομοίως, οι κατά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας πραγματοποιηθείσες τον Ιανουάριο 1993 επαφές μεταξύ Επιτροπής και προσφεύγουσας είχαν ως μόνο σκοπό να πεισθούν οι συμβαλλόμενοι να προσθέσουν στη σύμβασή τους έναν όρο που ήταν αναγκαίος για την αναγνώριση του συμφώνου της συμβάσεως, αλλά για την τροποποίηση της συμβάσεως έπρεπε να μεριμνήσουν οι ίδιοι οι συμβαλλόμενοι, αν ήθελαν να τύχουν της προβλεπόμενης χρηματοδοτήσεως. Τέλος, το γεγονός ότι η Επιτροπή οργάνωσε, αρκετές εβδομάδες μετά την έκδοση της αποφάσεώς της, συνάντηση στις Βρυξέλλες με εκπροσώπους της προσφεύγουσας, προκειμένου να τους εξηγήσει την άποψή της, δεν μπορεί να αποτελέσει αποδεικτικό στοιχείο για το ότι η απόφαση αυτή αφορά άμεσα την προσφεύγουσα.

- 53 Το Πρωτοδικείο φρονεί επίσης ότι, μολονότι η VEB, όταν η Επιτροπή τής αποστέλλει απόφαση διαπιστώνουσα ότι η σύμβαση δεν είναι σύμφωνη προς τις ισχύουσες διατάξεις, δεν μπορεί να παράσχει ενέγγυα πίστωση καλυπτόμενη από την κοινοτική εγγύηση, εντούτοις, όπως εκτέθηκε ανωτέρω, η απόφαση δεν θίγει ούτε το κύρος της συμβάσεως που συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας και της Exportkhleб ούτε το περιεχόμενό της. Συναφώς πρέπει να τονισθεί ότι η απόφαση της Επιτροπής δεν υποκαθίσταται σε απόφαση των ρωσικών εθνικών αρχών, καθόσον η μόνη αρμοδιότητα της Επιτροπής είναι να εξετάζει, ενόψει της κοινοτικής χρηματοδοτήσεως, κατά πόσον οι συμβάσεις είναι σύμφωνες προς τις ισχύουσες διατάξεις.

54 Τέλος, πρέπει να προστεθεί ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί, προκειμένου να αποδείξει ότι η επίδικη απόφαση την αφορά άμεσα, το γεγονός ότι στις εμπορικές συμβάσεις περιλαμβάνεται αναβλητική αίρεση, κατά την οποία προϋπόθεση για την εκτέλεση της σύμβασως και την καταβολή του τιμήματος είναι να αναγνωρισθεί από την Επιτροπή ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις εκταμιεύσεως του κοινοτικού δανείου. Η αίρεση αυτή σημαίνει ότι οι συμβαλλόμενοι αποφασίζουν να εξαρτήσουν τη σύμβασή τους από ένα μελλοντικό και αβέβαιο γεγονός, η επέλευση του οποίου και μόνο θα προσδώσει δεσμευτικότητα στη συμφωνία τους. Το Πρωτοδικείο όμως εκτιμά ότι το παραδεκτό προσφυγής που ασκείται κατά το άρθρο 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης δεν μπορεί να εξαρτάται από τη βούληση των συμβαλλομένων. Κατά συνέπεια, το επιχείρημα της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

55 Το Πρωτοδικείο, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά, φρονεί ότι η απόφαση που απηύθυνε η Επιτροπή την 1η Απριλίου 1993 προς τη VEB δεν αφορά άμεσα την προσφεύγουσα, υπό την έννοια του άρθρου 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης. Συνεπώς η προσφυγή ακυρώσεως που ασκήθηκε κατά της ανωτέρω αποφάσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Επί του παραδεκτού του αιτήματος αποκαταστάσεως της υλικής ζημίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

56 Η Επιτροπή υποστηρίζει καταρχάς ότι το έγγραφο της 1ης Απριλίου 1993 δεν αντιβαίνει προς το περιεχόμενο των διατάξεων της σύμβασως δανείου, οπότε δεν μπορεί να κατηγορηθεί ότι επέδειξε παράνομη συμπεριφορά για την οποία γεννάται ευθύνη της, και μάλιστα έναντι προσώπου το οποίο η απόφαση αυτή δεν αφορά άμεσα.

57 Στη συνέχεια η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, αν και το Δικαστήριο έχει καθιερώσει την αρχή ότι η αγωγή αποζημιώσεως είναι αυτοτελής έναντι της προσφυγής ακυρώσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 1971 στην υπόθεση 4/69, Lütticke, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 769, σκέψη 6, με την οποία δόθηκε άλλη λύση απ' ό,τι με την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1963, στην υπόθεση 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής, Συλλογή 1954-1964, σ. 937, και απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1985, στην υπό-

θεση 118/83, CMC κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2325, σκέψη 31), η αγωγή αποζημίωσης είναι απαράδεκτη, όταν το πραγματικό αίτημά της δεν είναι η επιδίκαση αποζημίωσης, αλλά η αναγνώριση της ακυρότητας της προσβαλλομένης πράξεως. Στην προκειμένη υπόθεση το μόνο που επιδιώκει η προσφεύγουσα είναι να επιτύχει, μέσω της επιδικάσεως αποζημίωσης, να της καταβληθεί το ίδιο τίμημα που θα της είχε καταβληθεί αν η Επιτροπή είχε εγκρίνει τις τροποποιήσεις της συμβάσεως, πράγμα που σημαίνει ότι το αίτημα αποζημίωσης συνιστά απόπειρα καταστρατηγήσεως των διατάξεων του άρθρου 173 της Συνθήκης.

58 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι μεγάλο μέρος των παραδόσεων για τις οποίες η προσφεύγουσα ζητεί να αποζημιωθεί είχε πραγματοποιηθεί πριν η VEB ζητήσει την έγκριση των τροποποιήσεων από την Επιτροπή. Η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επιτύχει την εκ μέρους της Exportkhele καταβολή της διαφοράς του τιμήματος, την οποία ζητεί, παρά μόνο βάσει των συμβατικών υποχρεώσεων που είχαν συμφωνηθεί με την Exportkhele. Η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για τη μη εκπλήρωση της συμβάσεως από την Exportkhele ή τη VEB, αφού μάλιστα η Κοινότητα δεν είχε δεσμευθεί ακόμη για την ενέγγυα πίστωση.

59 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το Δικαστήριο, με την προαναφερθείσα απόφαση Lütticke κατά Επιτροπής, καθιέρωσε την αρχή της αυτοτέλειας της αγωγής αποζημίωσης έναντι της προσφυγής ακυρώσεως, η δε αρχή αυτή έχει έκτοτε επιβεβαιωθεί επανειλημμένα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση CMC κατά Επιτροπής, όπ.π., και απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Φεβρουαρίου 1986 στην υπόθεση 175/84, Krohn κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 753). Κατά συνέπεια, αφενός το απαράδεκτο της προσφυγής ακυρώσεως ή η μη άσκηση τέτοιας προσφυγής δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής αποζημίωσης (αποφάσεις STS κατά Επιτροπής και Krohn κατά Επιτροπής, όπ.π.) και αφετέρου, όταν η αγωγή αποζημίωσης ασκείται ταυτόχρονα με την προσφυγή ακυρώσεως, το παραδεκτό της πρώτης δεν εξαρτάται από το παραδεκτό της δεύτερης (απόφαση CMC κατά Επιτροπής, όπ.π., και απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 1990 στην υπόθεση C-87/89, Sonito κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-1981).

60 Εντούτοις, το Δικαστήριο προέβη σε κολασμό της «καταστρατηγήσεως διαδικασίας», όταν απέρριψε ως απαράδεκτες τις αγωγές αποζημίωσης στις περιπτώσεις στις οποίες ο ενάγων, ο οποίος νομιμοποιούνταν να ζητήσει την ακύρωση της ζημιογόνου πράξεως, δεν είχε ασκήσει εμπροθέσμως προσφυγή ακυρώσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 1966 στην υπόθεση 59/65, Schreckenber, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 477). Το Δικαστήριο

διευκρίνισε στη συνέχεια, με την προπαρατεθείσα απόφαση Krohn κατά Επιτροπής, ότι η απόφαση Plaumann, την οποία είχε επικαλεστεί η Επιτροπή, αφορά μόνο την εξαιρετική περίπτωση στην οποία με την αγωγή αποζημίωσης ζητείται η καταβολή ποσού του οποίου το ύψος ισούται ακριβώς με το ύψος των τελών που κατέβαλε ο ενάγων κατ' εκτέλεση ατομικής αποφάσεως και στην οποία συνεπώς ζητείται στην πραγματικότητα με την αγωγή αποζημίωσης η ανάκληση της ατομικής αυτής αποφάσεως.

- 61 Στην προκειμένη περίπτωση όμως η προσφεύγουσα φρονεί ότι για δύο λόγους η αγωγή αποζημίωσης δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως καταστρατήγηση διαδικασίας.
- 62 Πρώτον, παρατηρεί ότι η προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της 1ης Απριλίου 1993 ασκήθηκε νομότυπα και ότι το αίτημά της περί αποζημίωσης δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απόπειρα καταστρατηγήσεως των διατάξεων του άρθρου 173 της Συνθήκης.
- 63 Δεύτερον, η αιτία και τα αιτήματα της αγωγής αποζημίωσης είναι αυτοτελή. Για παράδειγμα, αντίθετα απ' ό,τι ισχυρίζεται η Επιτροπή, το πταίσμα που επικαλείται η προσφεύγουσα δεν συνίσταται στην εκ μέρους του Ρώσου αντισυμβαλλομένου μη εκτέλεση των συμβατικών υποχρεώσεών του, αλλά στο πταίσμα στο οποίο υπέπεσε η Επιτροπή κατά την έκδοση της αποφάσεως της, της οποίας η νομιμότητα εξάλλου αμφισβητείται με την προσφυγή. Η αγωγή αποζημίωσης δηλαδή στηρίζεται, πρώτον, στο σοβαρό σφάλμα εκτιμήσεως της Επιτροπής κατά την εφαρμογή των νομικών προϋποθέσεων που ίσχυαν για την έγκριση της συμβάσεως πωλήσεως που είχε συναφθεί μεταξύ Exporikheh και προσφεύγουσας και, δεύτερον, στην εκ μέρους της Επιτροπής παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Κατά συνέπεια, τα αιτήματα της αγωγής αποζημίωσης είναι αυτοτελή έναντι των αιτημάτων της προσφυγής ακυρώσεως, αφού με την αγωγή δεν ζητείται η κατάργηση ορισμένου μέτρου, αλλά η αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη η προσφεύγουσα λόγω των προαναφερθέντων δύο πταισμάτων. Τέλος, το γεγονός ότι το αίτημα αποζημίωσης είναι αυτοτελές προκύπτει από το ότι η προσφεύγουσα δεν ζητεί μόνο την καταβολή του τιμήματος που θα της είχε καταβληθεί αν η Επιτροπή είχε εγκρίνει την υπ' αριθ. 4 τροποποίηση (δηλαδή 1 347 831,56 ECU), αλλ' επίσης την επιδίκαση αποζημίωσης για τη ζημία που υπέστη σχετικά με την κάλυψη της συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταξύ ECU και δολαρίου ΗΠΑ (δηλαδή 229 969,56 US\$). Η προσφεύγουσα τονίζει ότι η Επιτροπή δεν απάντησε επί του σημείου αυτού.

- 64 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται τέλος ότι το επιχείρημα της Επιτροπής περί πλήρους νομιμότητας της αποφάσεως της 1ης Απριλίου 1993 δεν αφορά το παραδεκτό της αγωγής αποζημιώσεως, αλλά πρέπει να εξετασθεί κατά τη συζήτηση της υποθέσεως επί της ουσίας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 65 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή προβάλλει κυρίως τρία επιχειρήματα για να αποδείξει το απαράδεκτο του αιτήματος αποζημιώσεως της υλικής ζημίας που ισχυρίζεται η προσφεύγουσα ότι υπέστη από την απόφαση της 1ης Απριλίου 1993. Πρώτον, ότι η απόφαση αυτή είναι πλήρως νόμιμη· δεύτερον, ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για την εκ μέρους της Exportkhleb ή της VEB μη εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεών τους, δεδομένου μάλιστα ότι δεν είχε αναλάβει ακόμη καμία δέσμευση· τέλος, ότι εν προκειμένω η αγωγή αποζημιώσεως δεν είναι αυτοτελής έναντι της προσφυγής ακυρώσεως.
- 66 Πρώτον, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι το επιχείρημα περί νομιμότητας της αποφάσεως και το επιχείρημα περί της εκ μέρους ενός από τους Ρώσους συμβαλλομένους μη εκπληρώσεως των συμβατικών υποχρεώσεών του αφορούν την ουσία της υποθέσεως και δεν μπορούν να αποτελέσουν λόγο απαράδεκτου.
- 67 Δεύτερον, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, κατά πάγια νομολογία, η αγωγή αποζημιώσεως βάσει των άρθρων 178 και 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης έχει θεσπιστεί ως αυτοτελές ένδικο βοήθημα που επιτελεί ιδιαίτερη λειτουργία στο πλαίσιο του συστήματος παροχής έννομης προστασίας (απόφαση Krohn κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 26). Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το απαράδεκτο της προσφυγής ακυρώσεως δεν συνεπάγεται κατ' αρχήν το απαράδεκτο της αγωγής αποζημιώσεως.
- 68 Το Δικαστήριο έχει πάντως αποφανθεί, κατ' εξαίρεση από την ανωτέρω αρχή, ότι το απαράδεκτο του ακυρωτικού αιτήματος συνεπάγεται το απαράδεκτο του αιτήματος αποζημιώσεως, όταν με την αγωγή αποζημιώσεως

ζητείται στην πραγματικότητα η ανάκληση οριστικής ατομικής αποφάσεως (απόφαση Κοινη κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 33, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 1995 στην υπόθεση T-514/93, Cobrecaf κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-621, σκέψη 59) και επομένως επιδιώκεται η καταστρατήγηση της διαδικασίας. Το βάρος αποδείξεως της καταστρατηγήσεως αυτής φέρει ο διάδικος που την επικαλείται.

69. Εν προκειμένω το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η Επιτροπή δεν εκπλήρωσε την υποχρέωση αυτή. Πρώτον, η Επιτροπή αρκέστηκε στον ισχυρισμό ότι η προσφεύγουσα δεν επιδιώκει παρά να επιτύχει το ίδιο τίμημα που θα της είχε καταβληθεί αν η Επιτροπή είχε αναγνωρίσει ότι η τροποποίηση της συμβάσεως ήταν σύμφωνη προς τις ισχύουσες διατάξεις. Δεύτερον, όπως δέχθηκε το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση CMC κατά Επιτροπής, όταν διεξάγονται διαγωνισμοί στο πλαίσιο της Συμβάσεως του Λομέ δεν αποκλείεται, σε περιπτώσεις σαν την προκειμένη, το ενδεχόμενο συμπεριφοράς ή πράξεων της Επιτροπής, των υπηρεσιών ή μεμονωμένων υπαλλήλων της που να προκαλούν ζημιές σε τρίτους. Επομένως, κάθε πρόσωπο που θεωρεί ότι υπέστη ζημία από τέτοιες πράξεις ή από τέτοια συμπεριφορά πρέπει να έχει τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή, υποχρεούμενο βεβαίως να αποδείξει τα στοιχεία της ευθύνης, δηλαδή την πρόκληση ζημίας από παράνομη πράξη ή συμπεριφορά που μπορεί να καταλογιστεί στην Κοινότητα (απόφαση του Δικαστηρίου CMC κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 31).
70. Βάσει όλων των ανωτέρω στοιχείων το αίτημα αποκαταστάσεως της υλικής ζημίας που ισχυρίζεται ότι υπέστη η προσφεύγουσα λόγω της αποφάσεως της Επιτροπής πρέπει να κριθεί παραδεκτό.

Επί του παραδεκτού του αιτήματος ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης

71. Η Επιτροπή, με την ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε, δεν υπέβαλε κανένα αίτημα σχετικά με το αίτημα επιδικάσεως ενός ECU ως χρηματικής ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι υπέστη από τις δηλώσεις του Γενικού Διευθυντή της ΓΔ VI ότι η προσφεύγουσα μετέσχε σε ορισμένες αθέμιτες πρακτικές κατά τη διαπραγμάτευση των τροποποιήσεων του Φεβρουαρίου 1993.

- 72 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση πάντως η Επιτροπή ισχυρίστηκε, πρώτον, ότι το αίτημα αυτό πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο, επειδή, όπως ακριβώς και το αίτημα αποκαταστάσεως της υλικής ζημίας, δεν είναι αυτοτελές έναντι του ακυρωτικού αιτήματος, και, δεύτερον, ότι πρόκειται για καινοφανές αίτημα, που θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια να αποφανθεί το Πρωτοδικείο, εφόσον απορρίψει τα άλλα αιτήματα ως απαράδεκτα, μόνον επί ενός αιτήματος επιδικάσεως ενός ECU.
- 73 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, πρώτον, ότι η αγωγή περί επιδικάσεως αποζημιώσεως και χρηματικής ικανοποιήσεως στηρίζεται σε άλλη συμπεριφορά της Επιτροπής και όχι στην πράξη της οποίας ζητείται η ακύρωση με την προσφυγή. Κατά συνέπεια, με την αγωγή δεν ζητείται στην πραγματικότητα η ανάκληση της πράξεως αυτής. Το επιχείρημα της Επιτροπής συνεπώς είναι προδήλως αβάσιμο.
- 74 Το Πρωτοδικείο θεωρεί, δεύτερον, ότι ο κατά τους ισχυρισμούς ενός διαδίκου καινοφανής χαρακτήρας ενός αιτήματος δεν συνιστά αυτομάτως λόγο απαραδέκτου, εφόσον το αίτημα στηρίζεται, σύμφωνα με το άρθρο 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, στην ύπαρξη ευθύνης της Κοινότητας λόγω ορισμένης συμπεριφοράς που επέδειξαν, κατά τον ενάγοντα, η Επιτροπή ή οι υπηρεσίες της. Ομοίως, το ύψος της χρηματικής ικανοποιήσεως που ζητεί η προσφεύγουσα δεν μπορεί να αποτελεί αιτία απαραδέκτου, αλλά αφορά την εκτίμηση του ύψους της ενδεχομένως επελθούσας ζημίας.
- 75 Κατά συνέπεια, το αίτημα περί ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που ισχυρίζεται ότι υπέστη η προσφεύγουσα πρέπει επίσης να κριθεί παραδεκτό.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 76 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, η απόφαση για τα δικαστικά έξοδα λαμβάνεται με την απόφαση ή τη διάταξη που περαιτώνει τη δίκη.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) **Απορρίπτει την προσφυγή ακυρώσεως ως απαράδεκτη.**
- 2) **Απορρίπτει την ένσταση απαραδέκτου που προβλήθηκε κατά των αιτημάτων αποκαταστάσεως της υλικής ζημίας και ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που ισχυρίζεται ότι υπέστη η προσφεύγουσα-ενάγουσα.**
- 3) **Η διαδικασία επί των αιτημάτων αυτών θα συνεχισθεί επί της ουσίας.**
- 4) **Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.**

Briët

Vesterdorf

Potocki

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 24 Σεπτεμβρίου 1996.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

C. P. Briët